

Religion: Det er blitt færre troende og de fleste ønsker en sekulær utvikling på viktige områder.

Verdien av det sekulære

Dag Kullerud

AV BOKEN << Religion i dagens Norge >> går det frem at selv mennesker med en religiøs overbevisning ønsker at religionenes rolle i en viss forstand bør begrenses i det offentlige rom, fordi det avgjørende premisset er at ulike syn og oppfatninger skal leve side om side. Det som er felles for alle, det vil si offentlig, blir etter alt å dømme forstått som et område som er utdifferensiert fra religionens innflytelse. Derfor er det også stor skepsis mot at religiøse ledere prøver å påvirke offentlige beslutninger eller hvordan folk skal stemme ved valg. I 1991 var 66 prosent av befolkningen imot slik valgpåvirkning, mens andelen i 2008 var steget til 81 prosent.

Religiøse plagg. Boken, som er i regi av Stiftelsen Kirkeforskning, viser resultatene fra en større undersøkelse om nordmenns holdninger og synspunkter til både tro og religionenes plass i samfunnet. Spørsmål knyttet til bruk av religiøse symboler som en del av bekledningen kan si noe om holdninger til religion i det offentlige rom. Her viser undersøkelsen et interessant skille mellom det som kalles <<ulike offentlighetsnivåer>>. Bare 25 prosent aksepterer religiøse plagg i forsvaret, innenfor offentlige helseinstitusjoner godtar 32 prosent religiøse plagg, mens 50 prosent mener det i orden innenfor private helseinstitusjoner. Det kan med andre ord virke som om det religiøse aksepteres mer og mer jo lenger bort en kommer fra den statlige og politiske delen av offentligheten.

Denne støtten til det sekulære rommer imidlertid ikke et ønske om å fjerne religion fra all offentlighet. Et stort flertall ønsker at religiøse ledere, som for eksempel biskoper, deltar i samfunnsdebatten, men da som borgere, på lik linje med andre i den demokratiske debatten.

Tallene kan også synes paradoksale, blant annet fordi 45 prosent ønsker å beholde statskirken. Det er utvilsomt flere momenter som har ført til den økte oppslutningen om det sekulære i den politiske og statlige delen av offentligheten. I boken pekes det blant annet på individualiseringsprosesser, på den pluralistiske utviklingen og økt mangfold, ikke minst på tros- og livssynsområdet. Som professor Ulla Schmidt skriver: << Norge pluraliseres ved at en religiøs institusjons monolittiske posisjon som selvskrevet rammeverk for nordmenns religiøse tilknytning utfordres og endres.>>

Ikke motreaksjon. Samtidig kan det være lite tvil om at kraftige religiøse uttrykk, som striden om karikaturtegningene og islamistisk terror, har påvirket folk. Her er det fristende å spekulere utenfor bokens data om vi finner en forskjell mellom Norge og Danmark? I boken slås det nemlig fast at resultatene ikke viser tegn til en motmobilisering for å bevare tidligere homogenitet, altså en revitalisering av tanken om Norge som kristent land. For en som har fulgt dansk utvikling er det ingen tvil om at danskhet og kristendom har en helt annen tyngde i debatten i Danmark enn for eksempel tilsvarende understrekning av det norske og kristendom har i Norge. Sekulariseringen foregår derfor med færre konfrontasjoner i Norge.

Færre eldre. På individnivå er det færre troende, men de som sier at de ikke tror har som gruppe bare økt med omkring åtte prosent siden 1991. 32 prosent sier at de overhodet ikke har noen tro, mens 68 prosent av den norske befolkningen tror i mer eller mindre grad på eksistensen av en høyere makt i tilværelsen. Denne siste gruppen representerer alt fra agnostikere, alternative til strekt religiøse. I undersøkelsens ytterpunkter er det nå flere som ikke tror enn det er sterkt troende, de som tror uten tvil. At det er blitt færre av den siste gruppen virker naturlig etter år med en mer liberal teologisk utvikling. De fleste kristne vil neppe si at de tror uten tvil.

Et interessant funn i datamassen er at trosiveren synes å avta med alderen. Nå er det flere i aldersgruppen 18 til 34 år som tror på et liv etter døden enn det er i aldersgruppen 55 til 79 år. Det må sies å være oppsiktsvekkende. Her blir det pekt på 68 generasjonens antikristelighet. Det kan være en forklaring, men denne generasjonen rommet langt flere enn de politisk aktive. Dens motstand mot

kristendommen kan derfor i en videre forstand ha å gjøre med at den vokste ut av et samfunn med et forholdsvis homogent rammeverk, religiøst sett. Dette rammeverket samsvarte overhodet ikke med det samfunnet og de utfordringene de gikk inn i. For eksempel i spørsmål om likestilling.

Om Den norske kirke opplever at de eldre i større grad enn før går forbi de åpne dørene, har den også seg selv å takke. Hva var det den forkynte den gangen som skremte så mange bort?